

Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
Природничо-географічний факультет
Кафедра хімії екології та методів їх навчання

ЗАТВЕРДЖУЮ

В.о. завідувача кафедри хімії
екології та методів їх навчання

 Наталія ГОРБАТЮК

(підпис)

«28» серпня 2023 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ОК 22 Природоохоронне законодавство та екологічне право

Галузь знань **10 Природничі науки**

Спеціальність: **101 Екологія**

Освітня програма: **Екологія**

Робоча програма з дисципліни «Природоохоронне законодавство та екологічне право» для здобувачів вищої освіти, освітньої програми / спеціальності **101 Екологія**

Розробники: Гончарук В.В. кандидат педагогічних наук, старший викладач кафедри хімії, екології та методики їх навчання.

Робочу програму схвалено на засіданні кафедри хімії екології та методики їх навчання
Протокол № 1 від «28» серпня 2023 року

Завідувач кафедри хімії екології та методики їх навчання

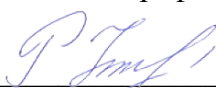
_____
(підпис)

(Горбатюк Н. М.)
(прізвище та ініціали)

Робочу програму розглянуто та затверджено на засіданні науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

Протокол № 1 від «29» серпня 2023 року

Голова науково-методичної комісії природничо-географічного факультету

_____
(підпис) (Рожі І. Г.)

Пролонговано:

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

на 20__/20__ н. р. _____ (підпис) (ПІБ) «__» ____ 20__ р., протокол № ____

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Характеристика дисципліни за формами навчання	
	денна	заочна
Вид дисципліни (обов'язкова чи вибіркова)	Обов'язкова	
Мова викладання, навчання та оцінювання	Українська	
Загальний обсяг у кредитах ЄКТС / годинах	4/120	
Курс	3	
Семестр	5	
Кількість змістових модулів із розподілом:	2	
Обсяг кредитів	4	
Обсяг годин, у тому числі:	120	
Аудиторні:	60	
Лекційні	24	
Семінарські / Практичні	-	
Лабораторні	36	
Самостійна робота	60	
Індивідуальні завдання	-	
Форма семестрового контролю	Залік	

2. Мета й завдання навчальної дисципліни

Мета курсу «Екологічне право» – оволодіння теорією і методологією екологічного права, вивчення законодавства у галузі використання, охорони та відтворення природних ресурсів, формування навиків його застосування на практиці, вироблення у слухачів нового якісного стану екологічного мислення, формування культури особистості, яка проявляється в її еколого-правовій свідомості, мисленні, поведінці та практичній діяльності.

Завдання:

1. Ознайомити студентів із змістом правових інститутів екологічного права, об'єктивними закономірностями їх становлення і розвитку.

2. Сприяти глибокому засвоєнню правових категорій, передбачених екологічним законодавством.

3. Привити студентам уміння працювати з нормативно-правовими актами; набути студентам навички практичного використання норм сучасного законодавства стосовно до конкретних ситуацій.

4. Залучити студентів до активного обговорення теоретичних питань, навчити формулювати і чітко викладати свою думку, виявляти самостійність і творчий підхід до вирішення життєвих ситуацій.

5. Ознайомити студентів із судовою практикою, роботою інших органів, що застосовують норми екологічного права.

3. Компетентності та програмні результати навчання за ОП.

Компетентності за ОП:

ФК 15. Здатність до критичного осмислення основних теорій, методів та принципів природничих наук.

ФК 17. Знання сучасних досягнень національного та міжнародного екологічного законодавства.

Програмні результатами навчання за ОП:

ПР02. Розуміти основні екологічні закони, правила та принципи охорони довкілля та природокористування.

ПР03. Розуміти основні концепції, теоретичні та практичні проблеми в галузі природничих наук, що необхідні для аналізу і прийняття рішень в сфері екології, охорони довкілля та оптимального природокористування.

ПР07. Розв'язувати проблеми у сфері захисту навколишнього середовища із застосуванням загальноприйнятих та/або стандартних підходів та міжнародного і вітчизняного досвіду.

ПР19. Підвищувати професійний рівень шляхом продовження освіти та самоосвіти.

ПР20. Уміти формувати запити та визначати дії, що забезпечують виконання норм і вимог екологічного законодавства.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права

Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права

Поняття екологічного права як галузі права; етапи його становлення та розвитку. Поняття, сутність та зміст еколого-правових відносин, їх класифікація (земельні, водні, надрові, рослинні, фауністичні, атмосферно-повітряні, охоронні та ін.). Предмет екологічного права. Об'єкти та суб'єкти екологічного права. Їх види та особливості: об'єкти

- земельні, водні, надрові, рослинні ресурси, тваринний світ, атмосферне повітря, сонячна, вітряна, термічна енергія та інші природні ресурси; суб'єкти

- організації (установи) та громадяни України, іноземні юридичні та фізичні особи, відповідні органи управління в галузі екології.

Особливості методу правового регулювання екологічних відносин. Необхідність використання адміністративного, цивільно-правового регулювання екологічних відносин (змішаний метод). Система екологічного права як самостійної галузі права, науки, навчальної дисципліни. Загальна та особлива частини екологічного права. Підгалузі права: земельне, водне, надрове, рослинне, фауністичне, атмосферноповітряне, охоронне право та ін. Співвідношення з іншими галузями права. Принципи екологічного права та екологічного законодавства щодо забезпечення екологічної політики держави: принцип правового забезпечення гармонізації взаємодії суспільства і природи, принцип правового забезпечення раціонального та ефективного використання природних ресурсів, принцип правового закріплення пріоритетності екологічних вимог, принцип правового забезпечення належної охорони довкілля та ін. Особливості застосування норм Європейського Союзу в умовах вступу України у ВТО.

Тема 2. Джерела екологічного права

Поняття, загальна характеристика і система джерел екологічного права. Конституція України – основне джерело екологічного права. Закон України "Про охорону навколишнього природного середовища" як базовий закон у системі джерел екологічного права. Кодифіковані нормативно-правові акти в системі використання, охорони та відтворення природних ресурсів – Кодекс про надра, Лісовий кодекс, Водний кодекс, Земельний кодекс, Повітряний кодекс України. Поресурсові закони – спеціалізовані джерела екологічного права України (Закони України "Про природно заповідний фонд", "Про екологічну мережу", "Про охорону атмосферного повітря", "Про тваринний світ", "Про рослинний світ", "Про виключну (морську) економічну зону України", "Про курорти" та ін.). Підзаконні нормативно-правові акти органів центральної виконавчої влади та спеціалізованих органів управління як джерела екологічного права (укази Президента, декрети та постанови Кабінету Міністрів України, розпорядження місцевих державних

адміністрацій). Локальні нормативні акти як джерела екологічного права органів місцевого самоврядування. Роль судової практики в регулюванні екологічних відносин. Міжнародні договори та інші міжнародно-правові акти як джерела екологічного права. Особливості застосування положень Оргуської конвенції "Про доступ до інформації і участь громадськості у прийнятті рішень та доступ до правосуддя з питань, що стосуються довкілля" (1998).

Тема 3. Управління природокористуванням та охороною довкілля

Загальна характеристика управління природокористуванням та охороною довкілля як різновиду соціального управління. Поняття та види управління в галузі охорони навколишнього природного середовища як складова економіко-правового механізму держави. Поняття та зміст функцій управління природокористуванням та охороною довкілля. Загальна характеристика організаційних, попереджувально-охоронних та стабілізаційних функцій екологічного управління. Процедура реалізації функцій управління природокористуванням та охороною довкілля (еколого-правовий процес). Система та повноваження органів управління природокористуванням та охороною довкілля загальної та спеціальної компетенції. Повноваження органів державного управління в галузі природокористування та охорони довкілля. Компетенція Президента України, Верховної Ради України, Верховної Ради АР Крим, Кабінету Міністрів України в галузі охорони навколишнього природного середовища. Компетенція і основні завдання Міністерства екології та природних ресурсів України, інших спеціально уповноважених органів в галузі охорони навколишнього природного середовища. Повноваження громадських об'єднань в галузі природокористування і охорони довкілля. Екологічні правомочності органів місцевого самоврядування. Правове забезпечення участі громадськості в екологічному управлінні природокористуванням та охороною довкілля. Повноваження громадських об'єднань в галузі охорони навколишнього природного середовища, його призначення у демократичному суспільстві.

Тема 4. Екологічні права та обов'язки громадян

Поняття та особливості екологічних прав громадян. Структура екологічних прав як суб'єктивних прав особи. Класифікація екологічних прав громадян. Конституційні екологічні права на безпечне для життя та здоров'я довкілля, відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю та майну негативним впливом навколишнього природного середовища, одержання екологічної інформації та ін. Екологічні права, встановлені спеціальними законами про екологію, та екологічні права, передбачені підзаконними нормативними актами. Поняття, зміст, структура екологічних обов'язків громадян, їх види (загальні та спеціальні). Поняття і межі здійснення громадянами екологічних прав. Гарантії реалізації екологічних прав громадян. Основні правові форми охорони та захист екологічних прав громадян.

Тема 5. Право власності на природні ресурси

Поняття, особливості та зміст права власності на природні ресурси. Форми власності на природні ресурси та їх взаємодія. Право державної, комунальної та приватної власності на природні ресурси. Підстави, порядок та особливості виникнення права власності на природні ресурси. Підстави виникнення права власності на природні ресурси. Особливості виникнення права державної власності. Порядок надання природних ресурсів у приватну власність, приватизація земель. Загальна характеристика угод як підстав виникнення права власності на природні ресурси. Державно-правові акти – документи, що посвідчують право власності на природні ресурси. Особливості застосування права комунальної власності на природні ресурси. Конкурентні засади судопридбання природних об'єктів державної та комунальної власності. Суб'єкти та об'єкти права власності на природні ресурси. Співвідношення між об'єктами екологічного права і об'єктами права власності на природні ресурси. Основні права та обов'язки власників на природні ресурси. Захист і гарантії прав власників. Обмеження прав власників природних ресурсів в інтересах держави та суспільства. Підстави припинення права власності, види

та класифікація таких підстав. Безумовні й умовні підстави припинення права власності на природні ресурси. Порядок і умови припинення права приватної власності на природні ресурси. Відповідальність за угоди, які порушують право власності на природні ресурси.

Тема 6. Право природокористування

Загальна характеристика права природокористування. Співвідношення права природокористування з правом користування окремими природними об'єктами. Основні принципи природокористування (похідність від права власності на природні об'єкти, платність природокористування, цільове призначення, стабільність, обов'язковість дотримання екологічних стандартів, нормативів, лімітів тощо). Об'єкти права природокористування. Суб'єкти права природокористування, їх класифікація. Екологічна правоздатність і дієздатність суб'єктів природокористування. Правові види природокористування, їх класифікація за об'єктами і суб'єктами, терміном користування, платністю (орендне) і безплатністю користування та іншими ознаками. Загальне, сумісне і відособлене природокористування. Підстави виникнення, зміни та подовження права природокористування (відповідні юридичні дії, факти, події). Надання (відведення) природного об'єкта в натурі (на місцевості). Документи (державні акти, довідки, постанови, договори, ліцензії тощо), які посвідчують право природокористування, їх юридична природа. Особливості державної реєстрації прав на природні ресурси. Виникнення права природокористування у зв'язку з використанням іншого природного об'єкта, а також при переході права на будівлю. Здійснення права природокористування. Права та обов'язки природокористувачів. Обмеження прав природокористувачів. Захист суб'єктивних прав природокористувачів. Підстави, порядок та правові наслідки зупинення та припинення права природокористування, види і класифікація таких підстав (відповідні юридичні дії, факти, події).

Тема 7. Правове забезпечення екологічної безпеки

Поняття екологічної безпеки. Об'єктивні передумови формування системи екологічної безпеки. Нормативи екологічної безпеки. Складові частини екобезпеки: радіаційна, ядерна, техногенна, хімічна, пожежна безпека. Об'єкти та суб'єкти екологічної безпеки. Види екологічної безпеки та їх класифікація за об'єктами, джерелами небезпеки, територіальними ознаками, масштабами шкідливого впливу. Загальна характеристика законодавства України про надзвичайні екологічні ситуації (НЕС). Поняття НЕС, їх класифікація. Причини їх походження. Поняття зон НЕС, його юридичне значення. Підстави, порядок оголошення окремої місцевості зоною НЕС та її правовий режим. Правове забезпечення запобігання і ліквідації НЕС. Захист населення та територій у разі загрози та виникнення НЕС. Поняття та характеристика правових заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Класифікація державно-правових заходів за направленістю їх дій. Загальна характеристика організаційно-превентивних, регулятивностимулюючих, розпорядчовиконавчих, охоронно-відновлювальних і забезпечувальних заходів. Поняття екологічної безпеки, її об'єкти, суб'єкти, нормативи та види. Правове забезпечення ризику в галузі екологічних правовідносин. Поняття та характеристика правових заходів щодо забезпечення екологічної безпеки. Юридична відповідальність за правопорушення в галузі забезпечення екологічної безпеки: умови, підстави та види.

Тема 8. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони навколишнього природного середовища

Поняття та загальна характеристика економіко-правового механізму природокористування та охорони довкілля. Основні елементи і функції економіко-правового механізму. Платність як основний елемент економіко-правового механізму. Види зборів. Збори за спеціальне використання природних ресурсів, їх класифікація за об'єктами та іншими підставами. Збори за забруднення навколишнього природного середовища та їх види, порядок встановлення цих зборів і механізм розподілу отриманих

коштів. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Збори за погіршення якості природних ресурсів, особливості їх застосування. Фонди охорони навколишнього природного середовища. Стимулювання як одна з функцій економіко-правового механізму. Основні елементи стимулювання використання природних ресурсів та охорони навколишнього природного середовища. Поняття екологічного страхування. Об'єкти та суб'єкти екологічного страхування, його види. Екологічний аудит як складова економіко-правового механізму.

Змістовий модуль 2. Особлива частина екологічного права

Тема 9. Правове регулювання використання та охорони земель

Земля як об'єкт правової охорони і використання. Правове регулювання у сфері охорони земель. Еколого-правове забезпечення використання земель. Види права землекористування. Виникнення, здійснення та припинення права землекористування підстави, порядок, умови. Відтворення та підвищення родючості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісгосподарського призначення, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Особливості охорони земель від забруднення небезпечними речовинами. Особливості використання земель сільськогосподарського призначення, земель лісового та водного фондів. Індивідуальне землекористування громадян, присадибне землекористування, користування землею для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, садівництва, для індивідуального гаражного і дачного будівництва, користування городами, сінокосами, пасовищами. Колективне землекористування громадян користування городами, садовими ділянками. Особливості використання окремих категорій земель. Користування землями житлової та громадської забудови природно-заповідного та іншого природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення. Користування землями промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення. Правові гарантії і захист прав землекористувачів. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону і використання земель. Земельні спори: поняття, види, система органів, які вирішують земельні спори.

Тема 10. Правове регулювання використання та охорони вод та надр

Поняття та загальна характеристика права користування надрами. Види права користування надрами, їх класифікація. Суб'єкти та об'єкти права надрокористування. Співвідношення між державним фондом надр і державним фондом родовищ корисних копалин. Види корисних копалин Гірничий відвод. Підстави виникнення, зміни та припинення права користування надрами Ліцензування діяльності з використання надр. Особливості плати за використання надр. Особливості використання корисних копалин континентального шельфу та виключної морської економічної зони. Права та обов'язки користувачів надр. Захист прав надрокористувачів. Відповідальність за порушення законодавства про надра. Загальна характеристика права користування водними об'єктами його поняття, принципи, об'єкти, суб'єкти тощо. Види права водокористування: тимчасове і постійне, відокремлене і сумісне, загальне і спеціальне, цільові види водокористування. Підстави і порядок виникнення права водокористування. Право користування водними об'єктами на умовах оренди. Права та обов'язки водокористувачів. Правові заходи охорони вод. Підстави і порядок припинення права водокористування. Спори з питань використання та охорони вод і відтворення водних ресурсів: поняття, види, система органів, які їх вирішують. Відповідальність за порушення законодавства про використання і охорону вод та відтворення водних ресурсів.

Тема 11. Правове регулювання використання та охорони рослинного і тваринного світу

Рослинний світ як об'єкт екологічних правовідносин. Природні рослинні ресурси загальнодержавного та місцевого значення. Загальне і спеціальне

користування природними рослинними ресурсами. Види спеціального користування природними рослинними ресурсами. Правова охорона рослинного світу: Червона книга України; Зелена книга України; інтродукція, акліматизація, селекція рослин; створення ботанічних колекцій. Об'єкти, суб'єкти та види права лісокористування. Права та обов'язки лісокористувачів. Правове регулювання використання лісових ресурсів; побічні лісові користування; використання корисних властивостей лісів для культурно-оздоровчих, рекреаційних, спортивних, туристичних, навчально-виховних потреб, потреб мисливського господарства, проведення науково-дослідних робіт. Суб'єкти права лісокористування: їх права та обов'язки. Підстави та порядок виникнення і припинення спеціального користування лісовими ресурсами. Підстави виникнення користування земельними ділянками лісового фонду. Правове забезпечення організації лісового господарства. Правові засади відтворення, охорони та захисту лісів. Особливості юридичної відповідальності за порушення законодавства про рослинний світ та лісового законодавства. Загальна характеристика права користування тваринним світом: поняття, об'єкти, суб'єкти та види права користування тваринним світом. Загальні підстави і порядок виникнення права використання тваринного світу. Правові підстави та межі загального і спеціального використання тваринного світу. Правове регулювання полювання та мисливського господарства, рибальства. Правовий режим живих водних ресурсів континентального шельфу і виключної (морської) зони України. Правові основи використання диких тварин у наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних і комерційних цілях. Права та обов'язки користувачів тваринного світу. Підстави і порядок припинення права користування тваринним світом. Правові підстави та межі загального використання тваринного світу. Правові засади спеціального використання тваринного світу. Правове регулювання полювання та мисливського господарства, рибальства: їх поняття та види. Правові основи використання диких тварин у наукових, культурно-освітніх, виховних, естетичних і комерційних цілях. Правові форми та заходи охорони тваринного світу. Червона та Зелена книги України та їх правове значення. Юридична відповідальність за порушення законодавства про охорону, використання і відтворення тваринного світу. Особливості майнової відповідальності за шкоду, заподіяну незаконним добуванням об'єктів тваринного світу.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин											
	денна форма						заочна форма					
	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб.	інд.	с. р.		л	п	лаб.	інд.	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Змістовий модуль 1. Загальні положення екологічного права												
Тема 1. Предмет, метод, система та принципи екологічного права	2	2										
Тема 2. Джерела екологічного права	8	2				6						
Тема 3. Система органів управління в галузі	12	2		4		6						

природокористування та охорони довкілля												
Тема 4. Екологічні права та обов'язки громадян	14	4		4		6						
Тема 5. Право власності на природні ресурси	12	2		4		6						
Тема 6. Право природокористування	12	2		4		6						
Тема 7. Правове забезпечення екологічної безпеки	12	2		4		6						
Тема 8. Правові засади економічного механізму природокористування та охорони довкілля	12	2		4		6						
Усього годин	84	18		24		42						
Змістовий модуль 2. Особлива частина екологічного права												
Тема 9. Правове регулювання використання та охорони земель	12	2		4		6						
Тема 10. Правове регулювання використання та охорони вод та надр	12	2		4		6						
Тема 11. Правове регулювання використання та охорони рослинного і тваринного світу	12	2		4		6						
Усього годин	36	6		12		18						
Усього годин	120	24		36		60						

6. Теми лабораторних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет, метод, система та принципи екологічного права.	4	
2.	Джерела екологічного права.	4	
3.	Система органів управління в галузі природокористування та охорони довкілля.	4	
4.	Екологічні права та обов'язки громадян.	4	
5.	Право власності на природні ресурси.	4	

6.	Право природокористування.	4	
7.	Правове забезпечення екологічної безпеки.	4	
8.	Правові засади економічного механізму природокористування та охорони довкілля.	4	
9.	Правове регулювання використання та охорони земель.	4	
Всього		36	

7. Самостійна робота

Короткий опис форми самостійної роботи і змісту навчального матеріалу для студентів.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		Денна форма	Заочна форма
1.	Предмет, метод, система та принципи екологічного права	6	
2.	Джерела екологічного права.	6	
3.	Система органів управління в галузі природокористування та охорони довкілля.	6	
4.	Екологічні права та обов'язки громадян.	6	
5.	Право власності на природні ресурси.	6	
6.	Право природокористування.	6	
7.	Правове забезпечення екологічної безпеки.	6	
8.	Правові засади економічного механізму природокористування та охорони довкілля.	6	
9.	Правове регулювання використання та охорони земель.	6	
10.	Правове регулювання використання та охорони вод та надр.	6	
	Разом	60	

8. Методи навчання

Пояснювально-ілюстративний з використанням лекційних курсів у мультимедійному супроводі; частково-пошуковий (проведення вимірювань та спостережень); діяльнісний (розв'язування задач).

9. Методи контролю

Поточне оцінювання на лабораторному занятті; модульний тестовий контроль; підсумковий модульний тестовий контроль; оцінка за виконання лабораторних робіт.

10. Критерії оцінювання результатів навчання

Рівень	Характеристика відповідей здобувача вищої освіти на питання теоретичного матеріалу	Кількісна характеристика рівня
Незадовільний	Здобувач вищої освіти дає відповідь, яка не має безпосереднього відношення до поставленого питання Фрагментами відтворює незначну частину матеріалу, має поверхневі уявлення про об'єкт вивчення елементарно висловлює думку без логічної послідовності.	2 бали
Задовільний	Володіння навчальним матеріалом на	3 бали

	репродуктивному рівні. Може відтворити значну частину матеріалу, частково обґрунтувавши та проаналізувавши його, зробити висновки.	
Достатній	Знання здобувача вищої освіти є достатньо повними, вміє відтворювати вивчений матеріал, дає ґрунтовні відповіді на поставлені питання. Відповідь повна, логічна, обґрунтована але з деякими неточностями. Самостійно застосовує теоретичні знання для виконання навчальних завдань.	4 бали
Високий	Здобувач вищої освіти володіє глибокими, міцними знаннями які вміє узагальнювати, систематизувати. Аргументовано відповідає на поставлені запитання і здатний використовувати отримані знання в своїх відповідях. Виявляє творчість під час відтворення набутих теоретичних знань. Чітко формулює висновки з наведенням практичних прикладів стосовно теоретичного матеріалу.	5 балів

13. Розподіл балів, які отримують здобувачі вищої освіти

Змістовий модуль 1									Змістовий модуль 2				Сума
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	MK1	T9	T10	T11	MK2	100
7	7	8	7	7	8	7	7	10	8	7	7	10	

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка в ЄКТС	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсової роботи, практики	для заліку
90–100	A	відмінно	зараховано
82–89	B	добре	
75–81	C		
69–74	D		
60–68	E	задовільно	
35–59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного складання
1–34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

14. Рекомендована література

Основна

1. Конституція України від 26 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради – 1996 - № 30. – Ст. 141.
2. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. (в ред. від 04.03.2015 р.) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>
3. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25

червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991.–№41.

4. Водний кодекс України від 6 червня 1995 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

5. Земельний Кодекс України від 25.10.2001 р. (в ред. від 06.09.2014 р.). – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

6. Лісовий Кодекс України від 21.01.1994 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

7. Кодекс України про надра від 27 липня 1994 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

8. Цивільний кодекс України від 16.01.2003 р. (в ред. від 04.03.2015 р.) - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

9. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. (в ред. від 04.03.2015 р.) – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

10. Кримінальний Кодекс України від 05.04.2001 р. (в ред. від 05.03.2015 р.) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

11. Кодекс України про адміністративні правопорушення // Відомості Верховної Ради України. – 2007. – № 34. – Ст. 445.

12. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – №41.

13. Положення про Міністерство екології та природних ресурсів України. Затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

14. Про Міністерство аграрної політики та продовольства України: Положення. Затв. Указом Президента України від 23.04.2011 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

15. Про Державне агентство земельних ресурсів України: Положення. Затв. Указом Президента України від 08.04.2011 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

16. Про Державну екологічну інспекцію України: Положення. Затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

17. Про Державне агентство водних ресурсів України: Положення. Затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. (із змінами, внесеними згідно з Указом Президента № 351/2013 від 27.06.2013). - [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

18. Про Державне агентство лісових ресурсів України: Положення. Затв. Указом Президента України від 13.04.2011 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

19. Про Міністерство аграрної політики України: Положення. Затв. Указом Президента України від 23.04.2011 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

20. Положення про громадських інспекторів з охорони довкілля, затверджене наказом України від 27.02.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – С. 265.

21. Положення про громадських мисливських інспекторів, затверджене наказом України від 01.03.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 13. – С. 277.

22. Положення про громадських інспекторів рибоохорони, затверджене наказом України від 09.10.2002 р. // Офіційний вісник України. – 2002. – № 44. – С. 296.

23. Про меліорацію земель: Закон України від 14.01.2000 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua> Про державний контроль за

використанням і охороною земель: Закон України від 19.06.2003 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – ст. 350.

24. Про об'єднання громадян: Закон України від 21.12.2000 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

25. Про сприяння соціальному становленню та розвитку молоді в Україні: Закон України від 05.02.1993 р. (в редакції від 23.03.2000.) // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 27.

26. Про порядок надання екологічної інформації: Положення. Затв. Наказом Мінприроди від 18.12.2003 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

27. Про інформацію: Закон України від 02.10.1992 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

28. Про захист прав споживачів: Закон України від 12.05.1991 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 30. – Ст. 379.

29. Про охорону здоров'я. Основи законодавства України. // Голос України. – 1992. – 15 грудня.

30. Про екологічну експертизу: Закон України від 9 лютого 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 8.

31. Про екологічний аудит: Закон України від 24 червня 2004 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

32. Про охорону атмосферного повітря: Закон України від 21 червня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 50.

33. Про зону надзвичайної екологічної ситуації: Закон України від 13 липня 2000 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

34. Закон України „Про надзвичайний стан” від 26.06.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 37.

35. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 13. Про об'єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18 січня 2001 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

36. Перелік видів діяльності та об'єктів, що становлять підвищену екологічну небезпеку. Затверджено Постановою КМУ від 27.07.1995 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

37. Про природно-заповідний фонд: Закон України від 16 червня 1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34.

38. Про виключну (морську) економічну зону: Закон України. // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 21.

39. Про рослинний світ: Закон України від 9 квітня 1999 р. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

40. Про тваринний світ: Закон України від 13 грудня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 18.

41. ГОСТ 175105-80. Охрана природы. Термины и определения. – М. – 24 с.

42. Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, схвалені постановою Верховної Ради України від 5 березня 1995 р. № 88/98-ВР // Відомості Верховної Ради – 1996 - № 30. – Ст. 141.

Допоміжна

1. Дудовик О. Л., Жалинский А.З. Причины экономических преступлений. – М.: Наука, 1994.

1. Екологічне право України: Підр. для студ-в юрид.вищ.навч.закл-в / За ред.

- А.П. Гетьмана та М.В. Шульги. – Харків: Право, 2005. – 381 с.
2. Екологічне право України / Баб'як О.С., Біленчук П.Д., Чирва Ю.О. – К.: Тов. „Атіка”, 2000. – 210 с.
 3. Ерофеев Б.В. Экологическое право: учебник для вузов. – М.: БЕК, 1999. – 448 с.
 4. Законодавство України про довкілля: Посібник. – К.: Прецедент, 2005. – 144 с.
 5. Земельне право України: Підручник За ред. Погрібного О.О., Каракаша І.І. – К.: Істина, 2003. – 448 с.
 6. Земельне право: Підручник / За ред. В. І. Семчика і П.Ф. Кулиничка. – К., 2001. – 246 с.
 2. Колодій А. М., Копейчиков В. В., Лисенков С. Л. Теорія держави і права: навч. посіб. – К., 1995. – 495 с.
 7. Комарницький В.М., Шевченко В.І., Єлькін С.В. Екологічне право: Навч.посіб. – 3-е ид. – К.: Центр навчальної літератури, 2006. – 224 с.
 3. Кравченко С. М., Костицький М.В. Екологічна етика і психологія людини. – Львів: Світ, 1992. – 196 с.
 4. Малишко М. І. Основи екологічного права України. – К: МАУП, 1999. –152 с.
 5. Матвійчик В.К., Присяжний В.С. Забруднення, засмічення та виснаження водних об'єктів: відповідальність, досудове і судове слідство та запобігання: Монографія. – К.: КНТ, 2007. – 272 с.
 8. Науково-практичний коментар Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», прийнятого 25.06.91, № 1264- XII зі змінами і доп. станом на 09.02.06. / За заг.ред. О.М. Шуміла. – Х.: Фактор, 2006. – 592 с.
 9. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / За ред. В.М. Кравчука. – К.: Істина, 2007. – 632 с.
 6. Николас А. Робинсон. Правовое регулирование природоиспользования и охраны окружающей среды в США.– М.: Прогресс,1990.
 7. Петров В. В. Экологическое право России. – М.: БЕК, 1997.– 557 с.
 8. Петров В. В. Экологическое преступление: понятие и состав. – 1991. – №35-36. – 210 с.
 10. Природно-ресурсний потенціал сталого розвитку України/Б.М.Данилишин, С.І. Дорогунцов, В. С. Міщенко та ін. – К.: РВПС України, 1999. – 716 с.
 11. Природноресурсове право України: Навч. посіб./ За ред. І.І. Каракаша – К.: Істина, 2005. – 376 с.
 12. Природоресурсна сфера України: проблеми сталого розвитку та трансформацій / Під заг. ред. Б.М. Данилишина. – К.: ЗАТ «Нічлава», 2006. – 704 с.
 9. Разметаев С.В. Право собственности на природные ресурсы в Украине. – Харьков, 1996.
 10. Хлобистов Є.В. Екологічна безпека трансформаційної економіки / РВПС України НАН України / Відп. ред. Дорогунцов С.І. – К.: Агентство«Чорнобильінтерінформ», 2004. – 336 с.
 13. Экологическое право Украины: Курс лекций / Под ред. И.И. Каракаша. – Одесса: Латстар, 2001.
 11. Экологическое право: курс лекций и практикум. Учебное пособие для вузов / Под ред. Ю.Е. Винокурова. – 2-е изд., перераб. и доп. – М.: Экзамен, 2005. – 544 с.

15. Інформаційні ресурси

1. www.raga.gov.ua
2. www.nau.com.ua

3. Пошукові інформаційні системи мережі Інтернет:
www.google.com.ua, www.alta-vista.com,
4. <http://www.ecoleague.net>